

ACC. NR. 2320

2320

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Emil Norman
 Härad: Bjäre Adress: Kronstap Hof
 Socken: Västra Karup Berättat av: Edla Ekesson & Kristina Nilsson
 Uppteckningsår: 1928 Född år: Hof, Västra Karup

1.
(10 sider)

Uppteckningen rör Bröllops seder i Bjäre under 1800-
talets mitt.

Bröllops-
seder.

I vår tid, då man håller livet i många och mycket
 former sig på ett enkla sätt än i forna dagar, kan det
 vara av en ^{intress} intress för oss att få en inblick i gamla
 seder och bruk inom Bjärebygden. Här nedan följer
 en skildring av gamla bröllops seder på 1850-⁷⁰tal.

Någon egentlig förlovnings föregick ej vigseln.
 Ringen fick bruden medlaga först på bröllopsdagen,
 och denna ring hade förut varit ärvd av flera
 generationer inom släkten. Det var nämligen gammal

2.
sed, att äldste sonen i hemmet fick äro sin mors
sigelring, vilken han sålunda förärade sin brud
på bröllopsdagen. Denna ring - med gammal tra-
dition - som i regel utgjordes av 24 Karats guld, be-
ingalunda under hemlivets dagliga sysslor, dä den
ju i så fall ej kunnat bevaras genom flera släktled,
dessa så mycket mindre, som den var ganska tunn och
ända till en sm. bred. Den användes därför endast vid
höglidliga tillfällen. Entligt gammal gängse sed. be-
gäro sig fästnaden och fästnå i varandra sällskap
till stormarknaden i ortens köping, och under detta
viktiga besök förärade fästnaden sin själs tillbedda
en vackert behal och psalmbok m. m. - s. k. fästnå-
gåva - varvid förlovingens avsigts skötades. Kunde
det, att "fästetiden" blev mer än vanligt långvarig och lys-
ning till äktenskap ej blev kungjord för middorumar,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

2320

förlagade byggnads ungdom resa A. K. "majesträd" för de "fö-
sumliga". Enligt gammal sed måste då brudens far "in-
lösa" detta med anordnande av en präktigt kalas för dem,
som rest "majesträd", eller också med en konstant belopp
av 100 Kronor. Brölleau i detta med handvannan tra-
dition, såväl som stundom inträffade, brukade någon
poetiskt inspirerad ungdom i diktsform skåda
"fästefolket" och dess värme och käriga för deras
underlöshet och icke låga gammal sedvänja. Då bröl-
lopet firades i brudens hem, varade det i regel tre à fyra
dagar. Sedan flyttade bruden till sin nya hem, där festlig-
heterna avslutades. Ej sällan förtog hon denna flytt-
ning för bröllopet, vilket ju i så fall hölls i brudgum-
mens hem, men då hade förut gratulationskalas
hållits i hennes föräldrars hem. Till den höglidliga
vijselakten i kyrkan förvädes man till föts i

en ställig procession: först Kommande förildare,
Så följer keruparet med "lagesvanner" och "kerupigas"
-marskalkar och kärnor - därefter Kommando spel-
männen och till sist hela kerupöjiet. Längs med vä-
garna, där kröllopsparan togade fram, sköts det fle-
tigt, keruparet till på. Efter hemkomsten från Kaps-
kan utgick keruden en inreuead kran av pappers-
blommor samt med keruparets initialer utskjippsta
i förgylld papper och många av kröllopsvannernas
namn skrivna däremot. Senare förekom den
sadan, att under årsporten hängdes en kran av
blommor med keruparets initialer. Vid sotning
en vidförades denna samt överlämnades till keruden, som
vanligen leverade denna kran som en dyrbard minne.
Under tiden kröllopsmålliden påjiet spelade spel-
männen, vilket ja i sin mån ledde till ett

5.

yttre ligare förhöjande av festotställningen. När under
 förkom en gammal, guldornlig plågsed. Händer det,
 att flaska, krua och fat blevo tomma, utom att de vid
 bordet uppspassande "lagesremmar" och "kruafsigor"
 märkte detta brukade gästerna gömma desamma
 under bordet, sedan man i uppslutningen ställning
 sjöng "Sullarisan", och detta kallade man en "Sulla".
 Därvid blev det en uppgift för uppskrifningen att
 söka finna de gömda krukorna samt fylla dem igen.
 Medveten om denna bröllopssed var man angelägen
 om att ingenting förtades till gästernas förlägnad.
 Medan gästerna ännu sutto till bordet, brukade man
 som av brudparets näraste släktingar stiga upp och
 hålla tal, vilket slutade med en uppmaning till
 bröllopsgästerna att ihågkomma brudparet med
 en "kruastänk"-bröllopsgåva, vilken alltid

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5
2320

✓ på den tiden utgjordes av penningar. Förelägnaden
vid den tidens bröllop var synnerligen riklig, vilket
ej är så undra över, då såuelliga till bröllopet inbjöd
na gäster suligt tidens, som skulle medföra s. k. "förelä-
ning", vilken utgjordes t. ex. av 6 ä 7 stora brödrä-
kar, en stor Popp fylld med ända till $\frac{2}{3}$ kg. kaviar, samt
där till fiskröd, supplagen i en stort stannfat, en
svartkaka av betydande storlek och slutligen ett
fat med småkaker. Som ovan nämnts var gäster-
nas förelägnad överflödande rik, ledd i fräga om
mat och dryck, och tillräckningar för dåtidens
bröllop voro därför synnerligen omfattande. Man
skakade alltid själv i hemmen för erhållande av till-
räckligt med kött och fläsk till det stora tré à fyra
dagars bröllopet. Ej sällan fingo vid dylika tillfäl-
len en svin, en och samman ett par får släppa livet till.

6

2320

Gott hum bryggd öl serverades i överflödande mängd,
men därför saknades ej heller kräuvvinet, vilket äro
leidor till att underhålla feststämningen. Allt det fanns
gott om mat och dryck i kröllöpsgården var ej obekant
för ortens tiggare, vilka ej heller försummade att infin-
na sig för att från gårdens trappa få sin andel av den
sura maten. Därav kom det gamla ordspråket "Den
olyckne får sitt på trappan" och "Brädd som en
tiggare, vilken har sju gillen i sämre sey." I mid-
junda påsar stoppades äro mängen godsak, som de
fingo medläga till sina hem. Vid Kröllöps inbrott
samlades skadlystna från omkringliggande byar för att
"se beruden", och då fick man inte gärna underlåta att
traktera dessa med kräuvvin, Karsbärsvin & auct
gorän. Kröllöpsfestligheterna avslutades sista
dagen därvid, att

hämta "Rokaföräuni" - seränle för Rokkon. En gam-
mal Kärra, vanligen gärdens säusta, hämtades och för-
spändes av folket självt, och så leas det i väg till skogen
under stöj och gläsa. En träd, vanligen en lejakt, fälls
och med rotändan fram till på Kärran pullade man
i väg hem till kerollingsgården. Hemsfärden tog emellan-
tid stundom en pundig tid, emedan se det av de till
skogen medföljande gästerna gingo till Rokkon och
och drogo till på av alla Kraften i trädgrenarna, me-
dan andra drogo framåt. I sin Kärra gick sönder
under vägen, var man synnerligen tillfredsställd.
Äntligen var man hemma vid gården, och vid musikens
toner, ledsagade av Kraft och Skamt, drog man hela
trädet med rotändan före in i Rokket till Rokkon. Så
kan lita Ceremoniöst som kerollingset var kerullens
flyttning till hennes nya hem. Kom hon från

ett förmögelt hem, skulle hela släkten, t. o. m. tred-
je led, vara honom behjälplig vid detta tillfälle. Framst
Körde de då mindre närstående släktingarna, med som-
de de ej så värdefulla delen av hennes "hemgift", då
Efter kommode, som stodo honom värmare, och som
det vidrörande uppdraget att transportera det, som hon
satt större värde på. Då de vid dylika tillfällen blev
en lång rad skjutsar, som långsamt färdades framåt
mot det hem, där hennes nya liv skulle börja, det för-
står man ju därav, att de tidens vagnar gånge någon
större laststyrka. Efter dessa släktingar följde her-
dens föräldrar, vilka medförde det intimaste av her-
dens "hemgift", herudsägen. Den långa raden avsluta-
des med herdsarets skjuts, med vilken även "heruapi-
gor" och "lagesvenner" åkte. Under den ibland flera
timmar långa färden passerade man en mängd

Sködelystna, vilka önskade se på Staten, och tillika
än se gung hedra brudparet med avlossande av gevärss
salvor. — Lådderågen fördrojde oss snart på grund
av en gammal sed, att askaderna skulle serveras bränn-
vin och keröd. "Lagesvennerna" utportionerade bränn-
vinet, medan "brudpigorna" skuro lastenta stje-
pen av en bit del för detta "undantag" med förda kerödkä-
rorna. Anlända till färdens mål, möttes brudparet
med nya hedersbevisningar, i det den värmast om-
givande bebyggelsens befolkning bestående fram-
för ingången till brudparets hem. Även här var van-
ligen mycket folk samlat för att med hurrarop och skju-
tande på ett värdigt sätt hälsa det unga paret välkom-
mit till deras nya gemensamma hem. Under mu-
sikens toner och förnyade hurrarop bars slutligen
bruden in i det hem, varus hem därefter skulle residera som
husmor och